

พัฒนาชุมชนให้มีลักษณะสมมพسانได้ เพราะชุมชนในปัจจุบันมีความหลากหลาย ไม่มีวิธีการพัฒนาใดเพียงวิธีการเดียวที่นำไปใช้แล้วจะประสบความสำเร็จ

ทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐาน

ทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐาน (Basic Needs Theory) เป็นทฤษฎีที่เสนอโดยองค์การกรรมกรระหว่างประเทศ (International Labour Organization) เมื่อปี ค.ศ. 1976 โดยมีจุดเน้นในเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาอย่างจริงจัง เพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องการจ้างงานไม่เต็มที่ สร้างการกระจายความเจริญเดิบโตทางเศรษฐกิจอย่างเป็นธรรม และผสานความกับทฤษฎีความด้อยพัฒนาและการพึ่งพา กับทฤษฎีการพัฒนาอิกหนึ่งรูปแบบ ของนักทฤษฎีกลุ่มกองทุน ดัก อัมมาส์โอล์ด มีรายละเอียด ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการพัฒนา คือ การตอบสนองความต้องการ

ทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐาน มีจุดมุ่งหมายของการพัฒนา คือ การตอบสนองความต้องการ ขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ทั้งความต้องการทางวัตถุและความต้องการทางจิตใจ ทั้งที่เป็นความต้องการพื้นฐานของครอบครัวและชุมชนส่วนรวม ความต้องการขั้นจำเป็นพื้นฐานนี้ เป็นความต้องการของประชาชนในชุมชนตามความเป็นจริง โดยใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีภายในประเทศเป็นหลัก ความต้องการขั้นพื้นฐานของคนในแต่ละสังคม จะมีความแตกต่างกัน สังคมใดที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะทำให้คนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นและระดับความต้องการนี้ก็จะเปลี่ยนแปลงไปตามระดับของการพัฒนา

2. กระบวนการวางแผนพัฒนา

ทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐาน เสนอว่า กระบวนการในการวางแผนพัฒนา ควรดำเนินการดังต่อไปนี้

- ให้ความสำคัญในการคัดเลือกโครงการด้านการผลิตสินค้าและบริการที่ตอบสนองต่อความจำเป็นพื้นฐานที่กำหนดขึ้นเป็นลำดับแรก
- ถือว่าโครงการที่ตอบสนองต่อความจำเป็นพื้นฐานมีระดับเร่งด่วนสูงสุด
- พยายามใช้กลวิธีในการเลือกกลุ่มเป้าหมายให้ได้โดยชัดเจนเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ได้รับสินค้าและบริการตามที่ต้องการ
- การกระจายอำนาจในการวางแผนไปสู่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถพึงตนเองได้ในอนาคต

3. ข้อควรพิจารณาในการวางแผน

ทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐาน เสนอว่า สิ่งที่นักวางแผนพัฒนาควรพิจารณา ในระหว่างการจัดทำแผนพัฒนา คือ

1. การสร้างความจำเป็นพื้นฐานให้ประสบความสำเร็จต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการกระจายรายได้ควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการผลิตและการค้า กล่าวคือ ต้องทำการผลิตเพื่อการค้า ขยายอำนาจการซื้อขายบริการสาธารณะ เพื่อให้สิ่งเหล่านี้กระจายไปถึงคนยากจน จึงต้องปรับโครงสร้างระบบบริการของรัฐโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น จัดระบบการให้บริการที่ดี เพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงบริการสาธารณะต่างๆ

2. ต้องเพิ่มความสำคัญในการพัฒนาภาคชนบทและสาขางานการผลิตด้านเกษตรกรรมให้มากขึ้น ถ้าหากภาคเกษตรกรรมยังคงมีประชากรมากและยากจน มีโรคภัยไข้เจ็บและมีคุณภาพชีวิตต่ำ

3. ต้องตอบสนองความต้องการของชาวชนบทด้วยการกระจายระบบสินเชื่อ บริการด้านส่งเสริมการเกษตร ปุ๋ย น้ำเพื่อการเพาะปลูกพันธุ์พืชไฟฟ้าและพลังงานอื่นๆ ไปสู่เกษตรกรในชนบทอย่างกว้างขวาง เกษตรกรจะต้องมีความมั่นคงปลอดภัยในการครอบครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน รัฐต้องสนับสนุนในด้านข่าวสาร สร้างแรงจูงใจ และส่งเสริมให้เกิดสถาบันเกษตรกรรูปแบบต่างๆ ขึ้น

4. พยายามพัฒนาเทคโนโลยีให้เหมาะสม คือ ราคาถูก ประหยัด มีประสิทธิภาพ ใช้งานง่าย เหมาะสมกับเงื่อนไขทางสังคม วัฒนธรรม สภาพภูมิอากาศ และสร้างโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น

5. ยกระดับเมืองเล็กๆ ในชนบทให้เป็นเมืองขนาดกลาง โครงการจัดตั้งศูนย์บริการขนาดกลางทางด้านสาธารณสุขและการแพทย์จัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาและวิทยาลัยอาชีวศึกษาริมแม่น้ำ

6. จัดโครงสร้างเมืองและชุมชนขนาดกลางให้เป็นกลไกสกัดกั้นการโยกย้ายเข้าสู่เมืองใหญ่ เพื่อลดต้นทุนในการจัดบริการสาธารณะในเมืองใหญ่ และกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการปกครองตนเองมากขึ้น

7. กระบวนการในการพัฒนาควรครอบคลุมการพัฒนาอย่างรอบด้าน หรือเป็นการพัฒนาแบบผสมผสาน (ปกรณ์ ปรียากร 2538 : 38 - 39)

4. การนำทฤษฎีไปใช้ในการพัฒนาชุมชน

ทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐานสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนได้ดังนี้

1. ทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐานมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน โดยให้คนได้รับสิ่งที่เป็นความจำเป็นพื้นฐานทั้งทางวัตถุและจิตใจ ในขณะที่การพัฒนาชุมชนมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพและคุณธรรมของคนเป็นหลัก แต่การมีคุณภาพและคุณธรรมมีลักษณะเป็นนามธรรมและต้องใช้เวลานาน จึงควรพัฒนาให้คนได้รับการตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานควบคู่กันไปด้วย เพราะความจำเป็นขั้นพื้นฐานเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของคน ถ้าคนในชุมชนยังขาดในสิ่งเหล่านี้แล้ว การเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนคงเกิดขึ้นได้ยาก เนื่องจากต้องประกอบกิจกรรมงาน ไม่มีเวลาเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชนนั้นเอง